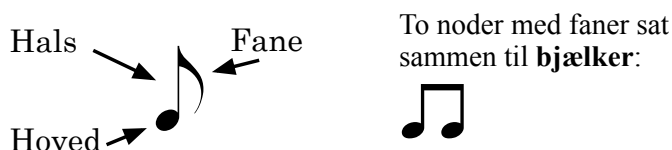

Nodeværdier og rytmer

Til at notere toner bruger man noder. Noder viser en tones højde og dens varighed. Varigheden vises med nodens hoved (der kan være hult eller fyldt), hals og fane:

For hver nodeværdi er der en pause. De nodeværdier og pauser vi skal kigge på her er:

	Node	Pause	En 4/4-delstakt – faner bjælkes sammen inden for et taktslag	
Helnode				Flerslags-noder
Halvnode				
Fjerdedelsnode				Pulsslag
8.-delsnode				Underinddelinger
16.-delsnode				

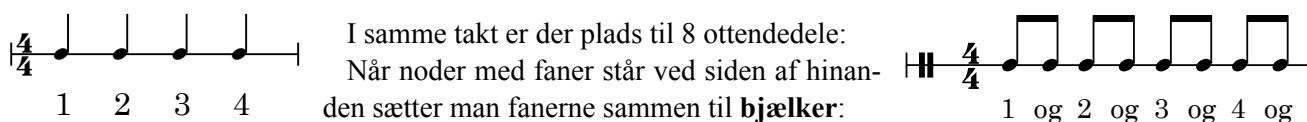

Man kan blive ved med at sætte faner på og dermed halvere nodeværdien. Generelt kan man sige: Jo mere tryksværte, jo kortere node.

Pulsslag og taktart

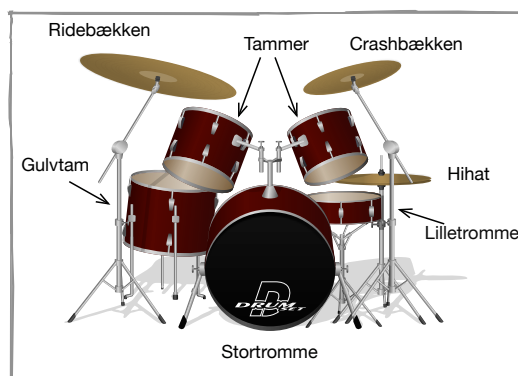
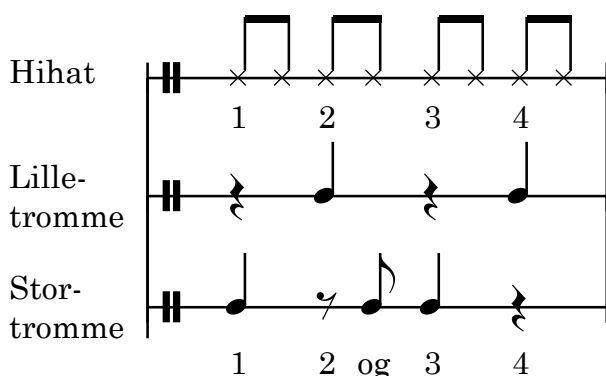
I meget musik er der et **pulsslag** – som man tit lader foden vippe til. Ofte kører musik i perioder af fx tre (vals) eller fire slag (det meste rock/pop), det kaldes en **taktart**. Det første slag i en taktart er mere betonet end de andre.

Pulsslaget noteres tit som en 4.-delsnode: – det kaldes **tællenoden**. En taktart med fire slag og 4.-dele som tællenode hedder »fire fjerdedele« og noteres sådan:

En bjælke vil som hovedregel aldrig gå hen over et taktslag, for så kan man bedre se hvor taktslaget ligger.

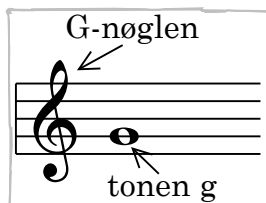
Eksempel på rytme: Trommer i 4/4

Noder i g-nøglen

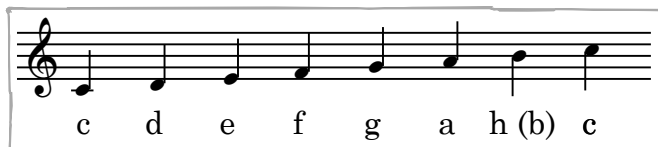
Navn: _____

I den vestlige verden har vi **syv stamtoner**, der har navne efter alfabetet: **a h c d e f g** (på engelsk **a b c d e f g a**), og de ligger på klaverets hvide tangenter. Disse toner kan noteres i et **nodesystem**.

Et nodesystem har fem linjer. Toner kan ligge på en linje eller i et mellemrum. Jo højere beliggenhed, jo højere tone. Et nodesystem har til venstre en nøgle, der fortæller, hvor vi er henne i tonehøjde. Nøglen her hedder en **G-nøgle**, for tonen **g** ligger i midten af krøllen, på næstnederste linje.

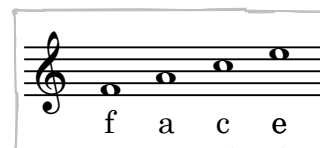
Nodesystemet er lavet til stamtonerne, de hvide tangenter:

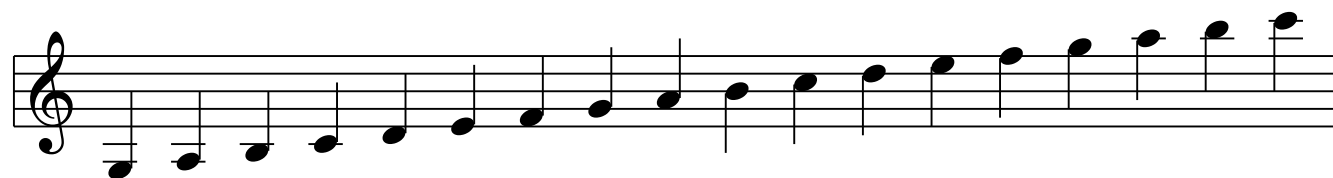
Når man kommer over eller under de fem linjer, bruger man hjælpelinjer, som er små lokale nodelinjer (som ved nøglehuls-c'et på billedet).

Huskeregler:

- Noderne på stregerne nedefra hedder **En Gås Har Dejligt Fedt**
- Noderne i mellemrummene hedder **Frøken Andersen Cykler Elegant** (eller **FACE**)

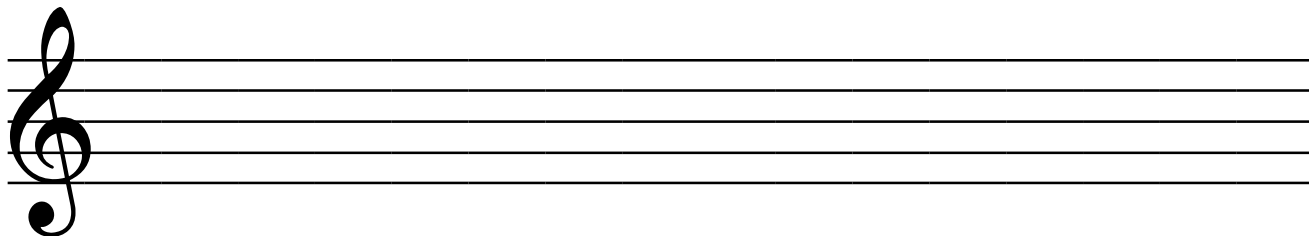

🎵 Skriv venligst nodenavnene:

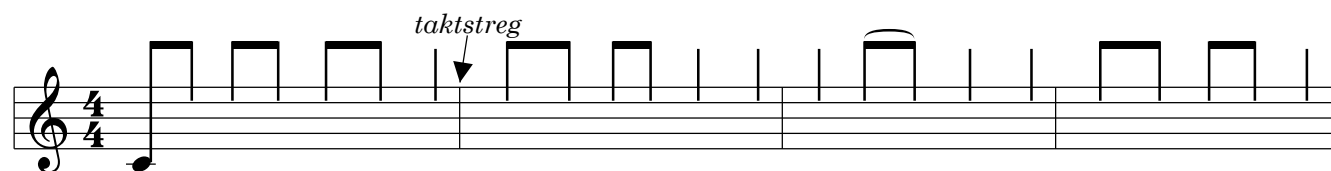

🎵 Skriv noderne (alle toner står to gange, vælg en anden beliggenhed anden gang):

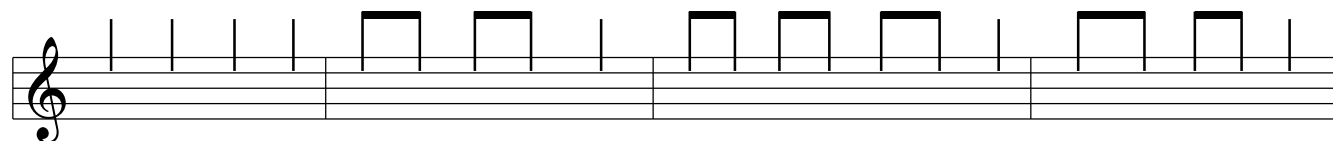
d a h(b) c e a h(b) c g d f e f g

🎵 Skriv »Lille Peter Edderkop« ned på noder:

Lil- le Pe- ter Ed- der- kop krav- led' op ad mu- ren. Så ko- -om reg- nen, skyl- led' Pe- ter ned.

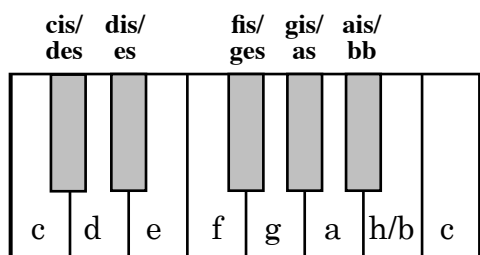

Så kom so- len, tør- red' Pe- ters Krop. Lil- le Pe- ter Ed- der- kop krav- led' at- ter op.

De afledte toner

Navn: _____

Ud over syv hvide tangenter er der også fem sorte tangenter. En sort tangent har navn efter en hvid. Hver sort tangent ligger mellem to hvide og har derfor to navne:

- En sort tangent til **højre** for en stamtone er en **hævet** stamtone, den får endelsen **-is**, fx cis, fis.
- En sort tangent til **venstre** for en stamtone er en **sænket** stamtone, den får endelsen **-es eller -s**, fx des, ges. **Undtagelser:**
 - Sænket a og e hedder **as** og **es** (fordi de er vokaler).
 - Sænket **h(b)** hedder **bb**

Sorte tangenter noteres med et fortegn for en stamtone:

#: Et kryds, hæver ↑	cis dis fis gis ais	Man tilføjer -is til navnet: • cis, dis, fis, gis og ais
b: Et b, sænker ↓	des es ges as bb	Man tilføjer -es/-s til navnet: • des og ges • as og es (fordi e og a er vokaler) • sænket h hedder bb

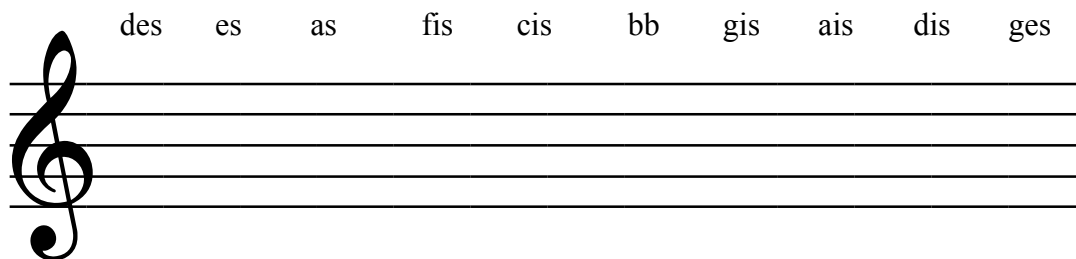
Fortegn gælder en hel takt, med mindre der kommer et andet fortegn. Hvis man skal ophæve et fortegn, sætter man et opløsningstegn:

Opgaver

Skriv venligst nodenavnene:

Skriv noderne:

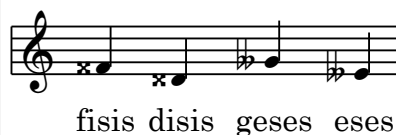

Nogle gange kan man få brug for at bruge fortegn for en tone, selv om man ville kunne bruge en nabonode uden fortegn:

Se [enharmoniske toner](#)

Og der findes [dobbelte fortegn](#):

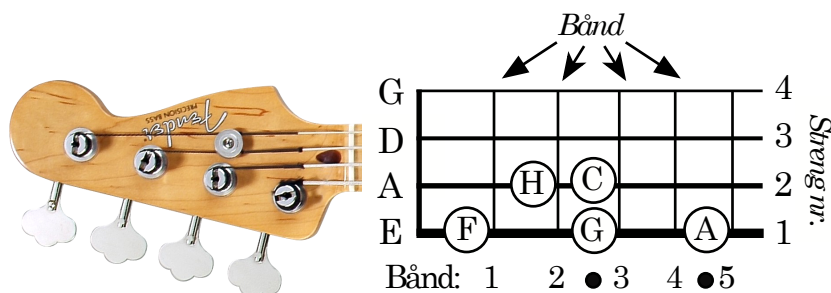

Basguitaren

Navn: _____

En basguitar har som regel fire strenge, der fra dybeste (tykke) streng hedder E, A, D og G. En hjælperemse: En Abe Der Gynger.

Bassen har nogle **bånd**, hvormed man afkorter strengen, dermed får man en lysere tone. Et bånd svarer til en tangent på et klaver, sort som hvid. Et par eksempler:

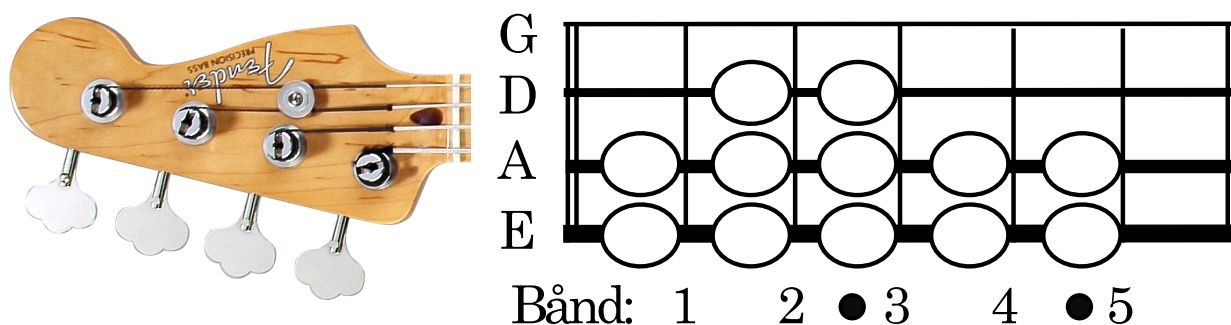
Læg mærke til, at når man når op på femte bånd, kommer man til samme tone som næste løse streng. Fx er tonen på femte bånd på den dybe E-streng et A, det er samme tone som næste løse streng.

Becifringer

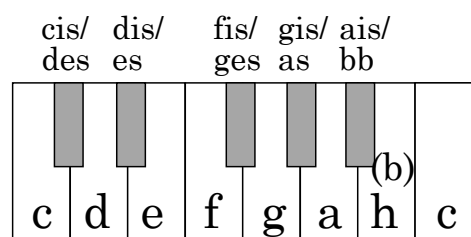
Når man skal spille efter becifringer som fx Dm, G og A, spiller man som udgangspunkt grundtoner: tonerne D, G og A (som i »Evil Ways«).

Hvis der står en tone under en **skråstreg**, fx C/E, spiller man tonen under skråstregen: E.

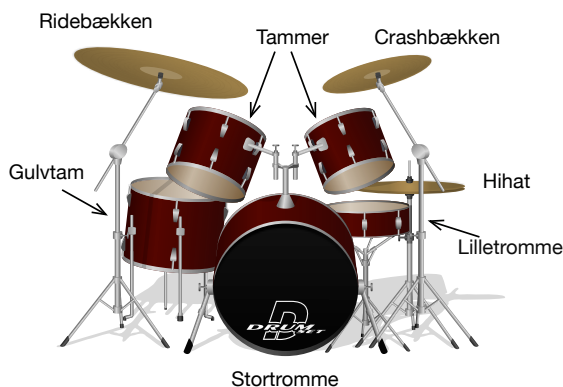
🎵 Skriv venligst de rigtige tonenavne i cirklerne (vælg selv om du vil bruge fx gis eller as):

Hjælpeklaver (hvert bånd på bassen svarer til en tangent):

Trommer

Trommesættet består (som regel) af:

Stortromme, som betjenes med en pedal (højre fod)

Lilletromme, hvor der under bundskindet sidder en seiding: nogle metaltråde, der giver en snerrende klang.

Hihat, to bækkener på et stativ der lukkes sammen med venstre fod. Man spiller på bækkenerne med højre hånd.

Tre **tammer**, to oven på stortrommen (lille- og mellem-tam), og en til højre på gulvet (gulv-tam-tam)

To **bækner**, et **ride**- og et **crash**-bækken.

Trommesættets instrumenter noteres ofte som følger: Kedler (stor/lilletromme og tammer) skrives med almindelige nodehoveder, metal med krydser, crash og åben hihat med cirkel omkring:

Stortromme	Lilletromme	Tammer	Hi-hat	Bækner
Kantslag	Ghostslag	Lille	Mellem	Gulv
Lukket	Åben	Fod	Ride	Crash

Her er to meget brugte grundrytmer i rock/pop:

»Nu går Johan hjem«-rytmen:	»Hvor er vores øl?«-rytmen
1 2 -og 3 4	1 2 3 -og 4

🎵 Du hører fire trommerytmer. Skriv dem venligst ned (her har hver trommedel sin egen linje), noder eller x-er:

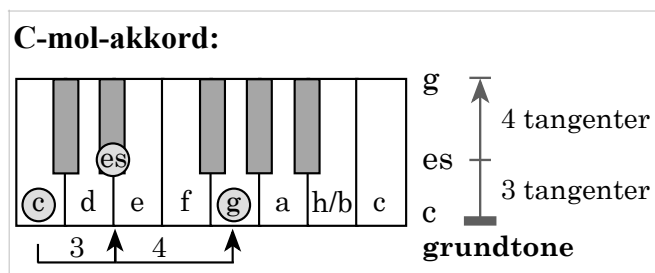
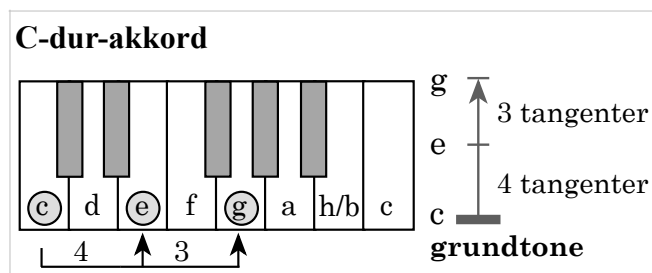
Opgave 1 (Creedence Clearwater R.: Feelin' Blue): 	2: (Billie Jean/No Doubt: Hella Good):
3: (The Beatles: Sgt. Pepper's...): 	4: (D•A•D: Black Crickets/John Mogensen: Der er...):

Akkorder, dur- og moltreklange

Navn: _____

En akkord er samklang af toner. De basale akkorder består af tre toner og hedder **treklange**. De mest almindelige treklange er en **dur-** og en **mol-**akkord:

Akkorder forkortes i **becifringer**, hvor man skriver grundtonen og **ingenting**, hvis det er en durakkord, og **m**, hvis det er en **molakkord**:

C

Cm

Bb

C#m

Hvis akkordens grundtone er en afledt tone, skriver man fortegnet # eller b efter stamtonen, fx **F#m**, **Eb** og **Ab**:

Noderne skal stå **enten på linje eller i mellemrum**, ikke blandet – pænt stablet som kuglerne i en sneperson.

🎵 Sæt becifringstegn over disse akkorder:

🎵 Notér disse akkorder på klaveret og i noder:

D	Dm
G	Gm
Em	E

Hvis du har tid:

H Hm Eb F#m F# Bb Bbm Ab C#m C#

Slå en akkord op på klaver: [JJ: Akkordopslag](http://jakobmjensen.dk/musikkurser)

Alle fire tertopbyggede treklange – dim/aug

Navn: _____

Der findes fire typer **treklange** opbygget af **tertser** (interval på 3 eller 4 tangenter):

Dur	Mol	Formindsket (Dim)	Forstørret (Aug)
C	Cm	Cdim	Caug
g e c	g es c	ges es c	gis e c
3 tangenter 4 tangenter	4 tangenter 3 tangenter	3 tangenter 3 tangenter	4 tangenter 4 tangenter
grundtone	grundtone	grundtone	grundtone

Dim er som mol med sænket kvint (5. tone fra grundtonen). Bruges ofte til at skabe spænding (fx »Thriller«).

Aug er som dur med hævet kvint.

Med c som grundtone er tonerne og becifringerne:

Becifr:	C	Cm	Cdim \C ^o \ Cm ^{b5}	Caug \C ⁺
Type:	Dur	Mol	Formindsket (diminished)	Forstørret (augmented)

(Man kan også i fx engelske noder se C- eller Cmi for en C-mol-akkord, og C(#5) for Caug)

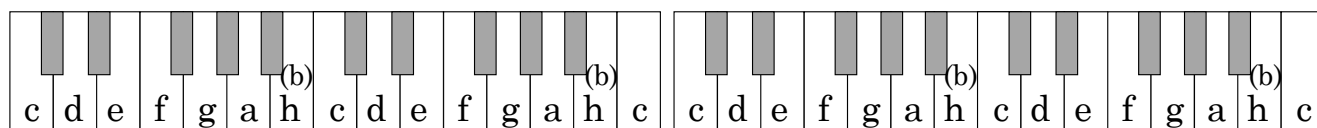
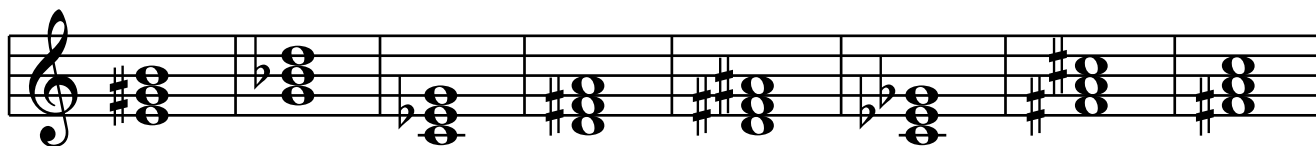
Opgave: Becifring af treklange

🎵 Skriv venligst følgende akkorder op:

G Gm Gdim Gaug Ddim Daug Hdim Faug

🎵 Sæt becifringer (fx Caug, og over noderne):

Firklange – 7'er-akkorder

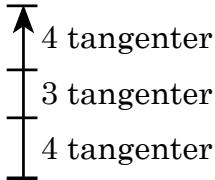
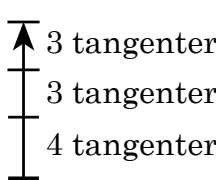
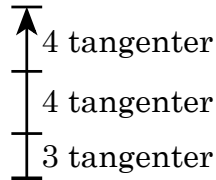
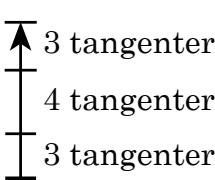
Navn: _____

En treklange kan udvides med en ekstra tone til en **firklange**. Der findes forskellige typer, her er to:

7'er-akkorden

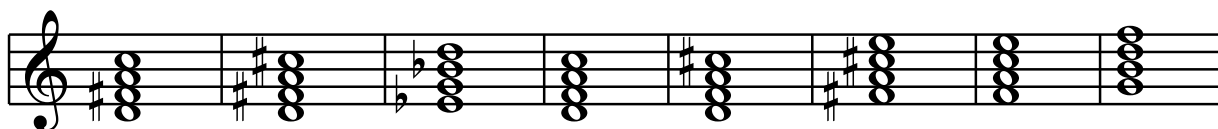
I 7'er-akkorden udvider man treklangen med syvende node/toner (septimen) fra grundtonen. 7'erne kan have to størrelser: stor septim (som i becifres maj7) og lille septim (som becifres 7).

Det giver disse muligheder med dur/mol-treklange:

Cmaj7	C7	Cm ^{maj7}	Cm7
			
			
Stor 7'er	Lille 7'er	Stor 7'er	Lille 7'er

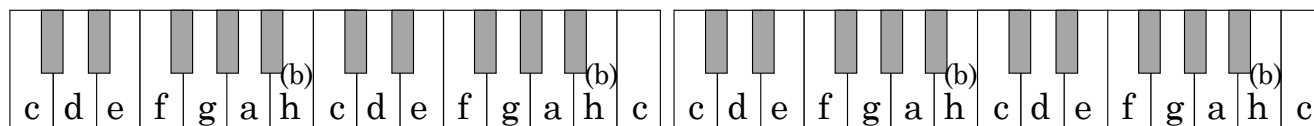
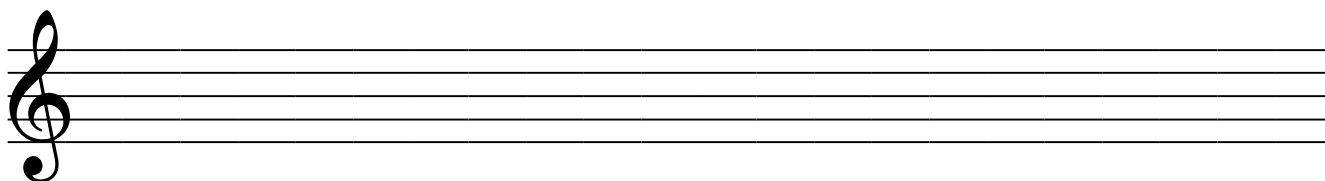
Også sus- og dim/aug-akkorder kan udvides med lille 7'er.

🎵 Skriv venligst becifringstegn over disse akkorder:

🎵 Skriv tonerne i følgende becifringer op:

Fmaj7 F7 G7 Dm7 A7 Abmaj7 Bb7 F#m7

Sus4 og -2-akkorder

Navn: _____

Akkorder med kvart eller sekund i stedet for terts

Akkorder behøver ikke udelukkende at være tertsopbyggede. Sus4-akkorden har kvart i stedet for terts, sus2 har sekund (stor) i stedet for terts.

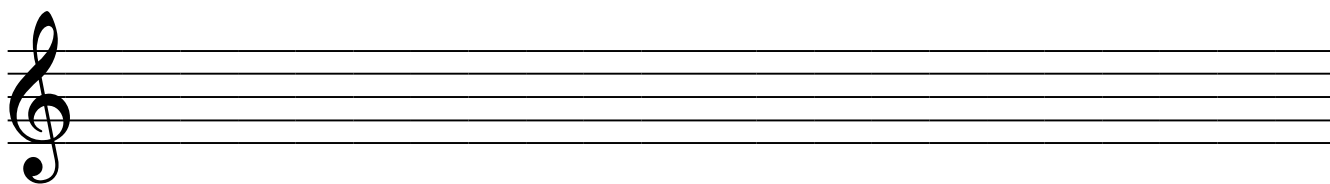
Csus4

Csus2

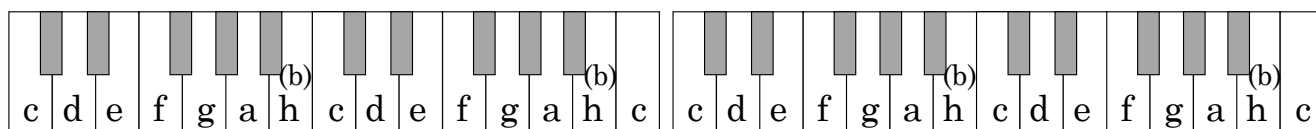
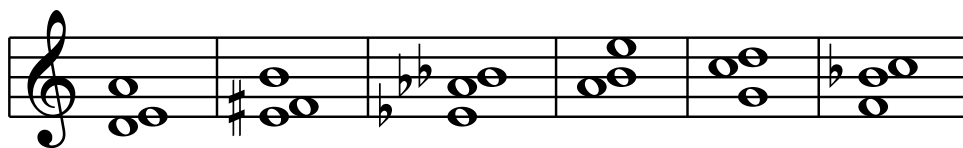

Sus står for suspenderet: tertsen er **suspenderet** til fordel for kvarten/sekunden. Hvis der i becifringer kun står sus, menes sus4, for sus2 er en forholdsvis nymodens opfindelse.

🎵 Skriv følgende akkorder op:

Esus4 Esus2 Dsus4 Dsus2 Fsus4 Gsus4 Asus4 Asus2 Bbsus4

🎵 Sæt venligst becifringer (over noderne):

Omvending af dur/mol-treklange

Navn: _____

Treklange kan lægges i tre omvendinger alt efter hvilken af akkordens tre toner, der ligger nederst:

C	C	C
5 kvint 3 terts 1 grundtone	1 grundtone 5 kvint 3 terts	3 terts 1 grundtone 5 kvint
<i>C med grundtonen nederst</i>	<i>C med tertsen i nederst</i>	<i>C med kvinten i nederst</i>
Grundakkord, 1. omvending	2. omvending	3. omvending

Ydermere kan tonerne også ligge spredt. De tre toner c, e og g kan fx ligge således:

men når vi har tonerne c, e og g vil vi altid have C-dur-akkord og ikke andet end C-dur-akkord:

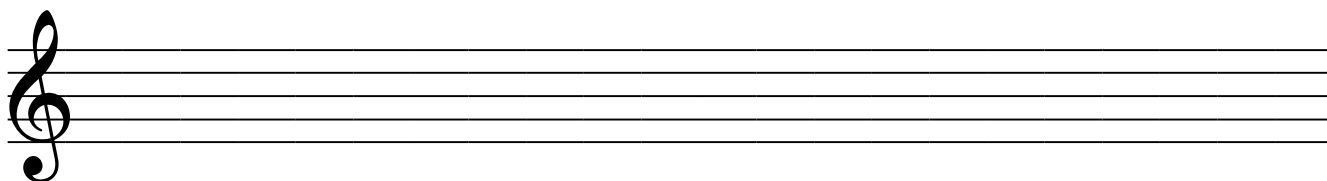

Tonerne c, e og g udgør således altid en C-dur-akkord, ligegyldigt hvor tonerne ligger.

Opgaver

♫ Lav disse akkorder i alle tre omvendinger:

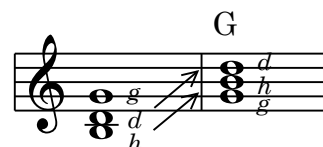
Gm Gm Gm Am Am Am D D D Bb Bb Bb

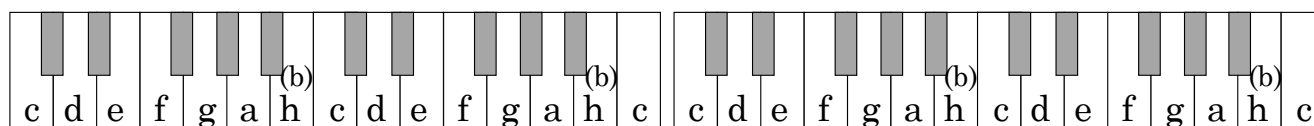
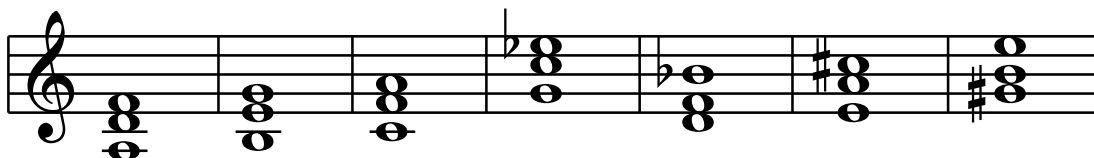
Når man skal læse akkorder i omvending kan man flytte tonerne indtil man kan se akkorden i 1. omvending. Hvad i alverden er dette:

Nåh ja, det er jo en G-dur-akkord:

♫ Sæt venligst becifringer:

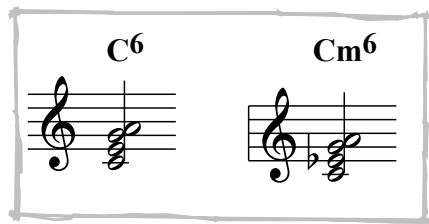

Dim-firklange og 6'er-akkorder

Navn: _____

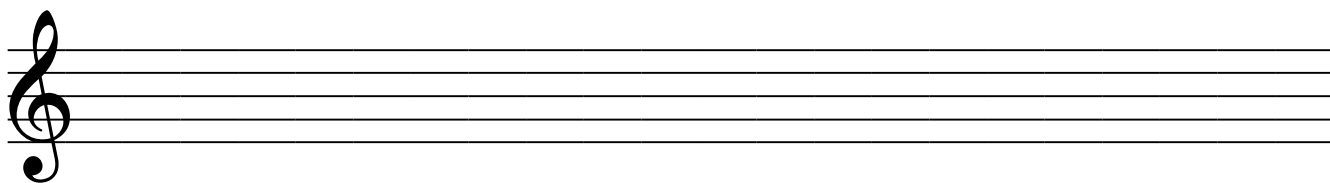
6'er-akkorden

Dur og mol-akkorderne kan tilføjes den sjette tone (seksten) fra grundtonen (en hel tone over akkordens kvint):

🎵 Skriv tonerne i følgende becifringer op:

Dmaj7 D7 D6 Dm6 A6 Bb6 Em6 Am6 F#m6

Dim7 og mol7b5

Dim-akkorden kan udbygges med en terts, det giver to muligheder: lille og stor terts. Dimakkord udvidet med stor terts becifres som en mol-7-akkord med sænket kvint:

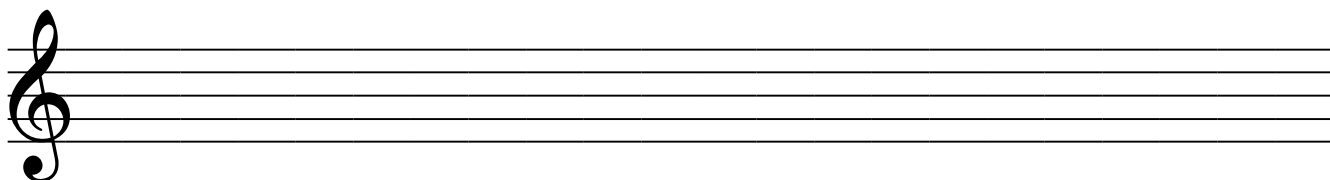
Cdim ⁷ /C ^o 7		Cm ⁷ b5	
	3 tangenter		4 tangenter
	3 tangenter		3 tangenter
	3 tangenter		3 tangenter
	3 tangenter		3 tangenter

Læg mærke til at man gerne må gå væk fra kun at notere stablede tertser ved dim7-akkorden hvis man vil slippe for dobbelte fortegn.

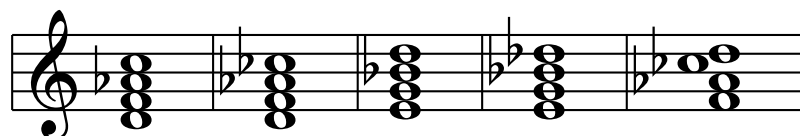
Dim7-akkorden ses også af dovenskab becifret Cdim, så må man ud fra stilarten gætte sig til om det skal være en tre- eller firklang. I jazz er det fx altid en firklang, men som regel en treklang i viser.

🎵 Skriv tonerne i følgende becifringer op:

Em⁷b5 Edim⁷ Hm⁷b5 Hdim⁷ Gm⁷b5 Gdim⁷ C#m⁷b5 C#dim⁷

🎵 Opgave: Skriv becifringstegn ved disse akkorder:

F-nøglen, basnøglen

Navn: _____

Bassen noteres i F-nøglen. I F-nøglen ligger tonen f på strengen ud for kolonet:

En normal bas har følgende tone som den dybeste:

Bassen klinger en oktav under det noterede.

Man kan starte med at orientere sig om hvor f og c ligger i F-nøglen:

C'et på hjælpelinjen over systemet er det samme c som er nederst i G-nøglen, nemlig nøglehuls-c'et:

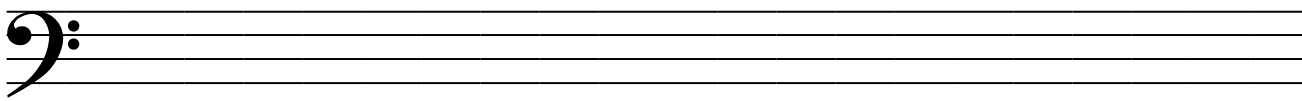

🎵 Skriv venligst nodenavnene:

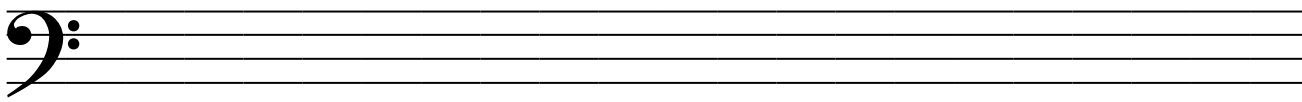
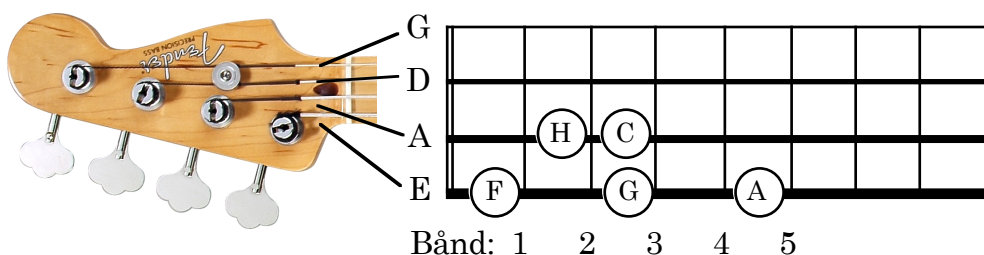

🎵 Skriv noderne:

f g d a h c e fis bb cis ges dis es

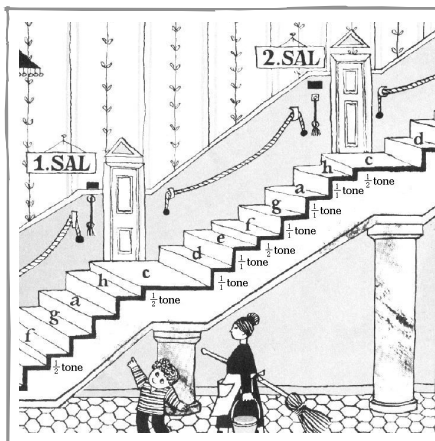
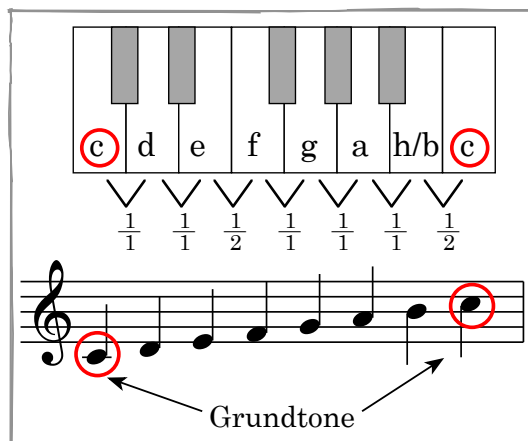
🎵 Skriv disse toner på bassen ned på noder, fra den dybeste og opad:

Durskala

Navn: _____

Melodier er tit lavet ud fra en **skala**, en samling af toner som de hvide tangenter. Skala betyder trappe. Det der kendetegner en skala er **grundtonen** (som er den tone man falder til hvile på) og **størrelsen på trinene**. De hvide tangenter med C som grundtone giver en **C-dur-skala**:

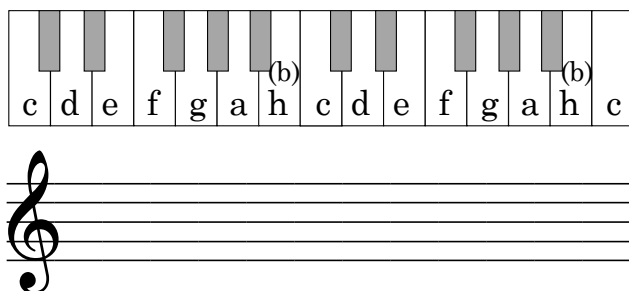
Eksempler: Sangen »Det er i dag et vejr« starter med en durskala opad, »Lille Peter Edderkop« bruger også en dur-skala.

Størrelsen på trinene i en durskala altså er **1 - 1 - 1/2 - 1 - 1 - 1 - 1/2**. Dette er **durformlen**.

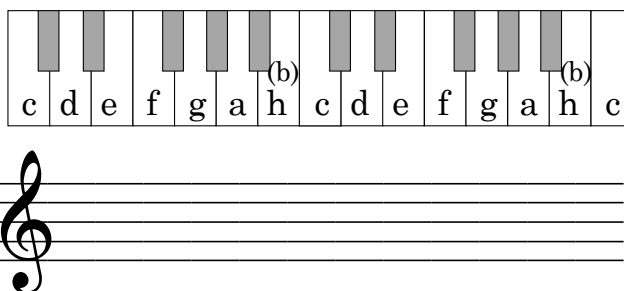
Skriv venligst følgende durskalaer ned på klaviaturet og på noder. Opskrift:

- 1) Find **grundtonen** på klaveret og i nodesystemet.
- 2) Afmærk resten af tangenterne i skalaen, følg **durformlen**
- 3) Sæt **syv noder** op fra grundtonen. Sæt **fortegn** ud fra afmærkningerne på tangenterne

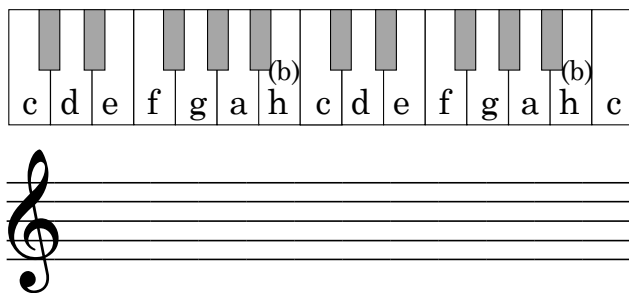
G-dur:

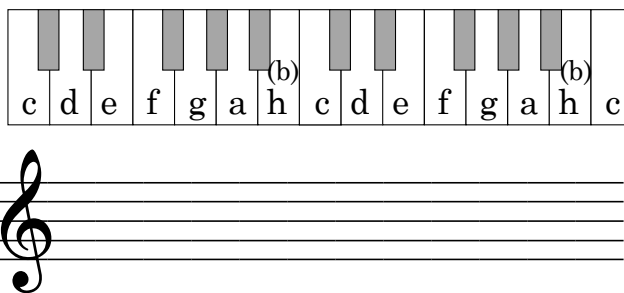
A-dur:

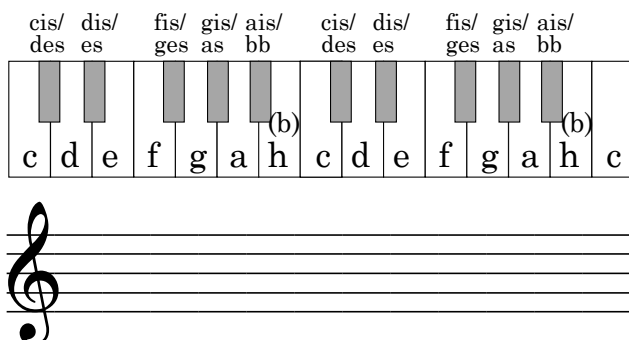
E-dur

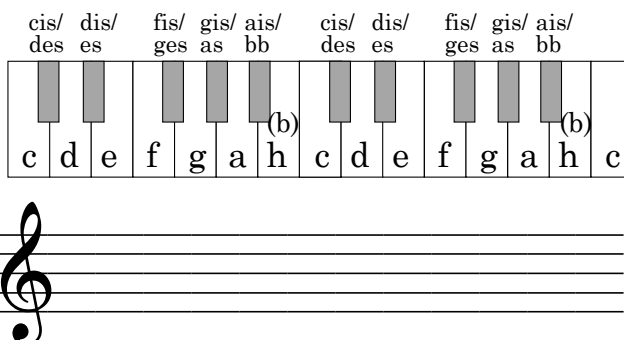
F-dur

Bb-dur:

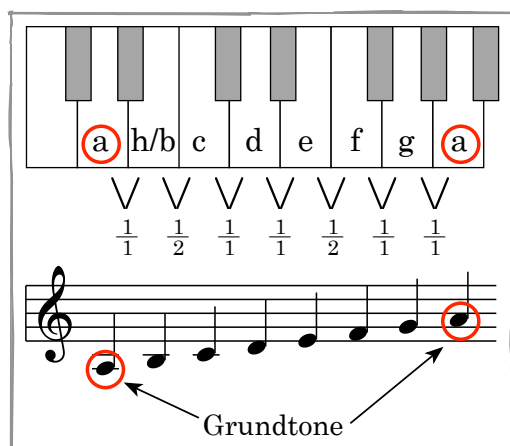
Es-dur

Molskala

Navn: _____

Ud over durskalaen bruger man meget en anden skala: molskalaen. Den har denne fordeling af halv- og heltoner, her er en **A-mol-skala**:

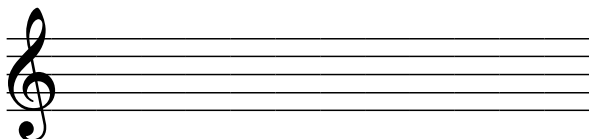
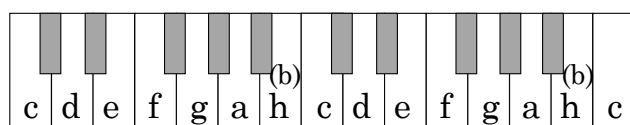
Mol kommer af mollus, der betyder blød, mens dur kommer af durum, der betyder hård (jvf. durum-mel).

Ligesom med dur kan man starte en molskala på alle 12 toner, men **molformlen** (fordelingen af hel- og halvtonetrin) skal være den samme.

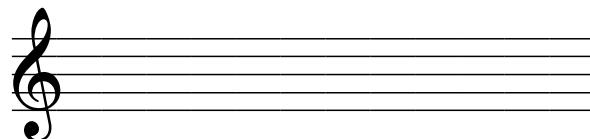
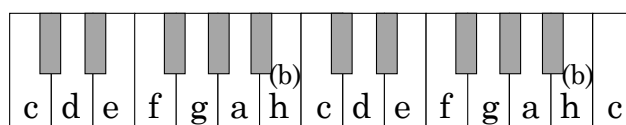
Man kan lave en c-dur- og en a-mol-skala med samme toner: med c som grundtone får man en c-dur-skala, med a som grundtone får man en a-mol-skala. De tonearter er **parallelle**.

Skriv følgende skalaer op. Husk: find grundtonen. Skriv syv andre noder op, en på hver sin plads. Sæt fortegn.

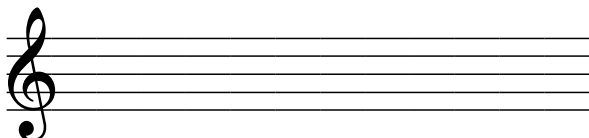
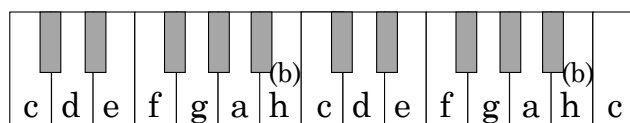
D-mol:

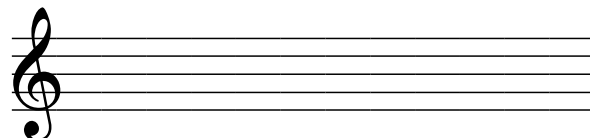
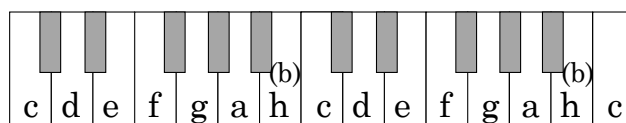
G-mol:

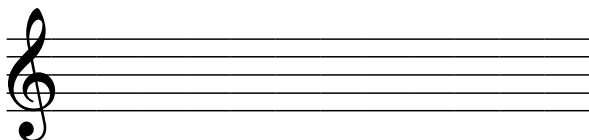
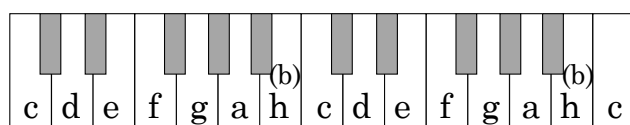
E-mol:

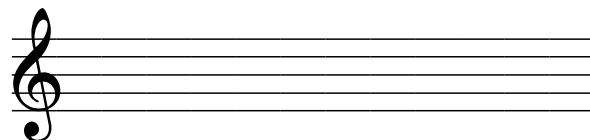
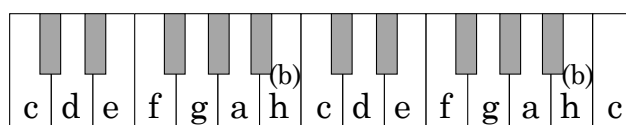
C-mol:

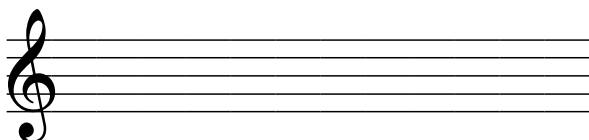
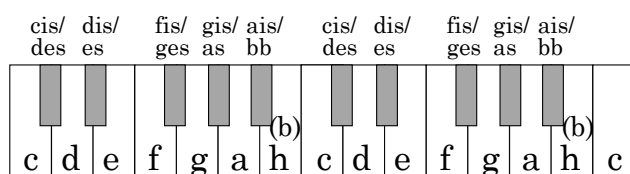
H-mol:

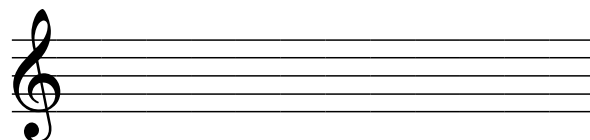
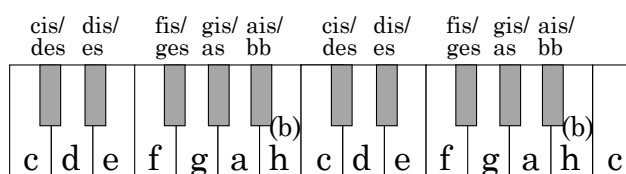
F-mol

Fis-mol:

Bb-mol:

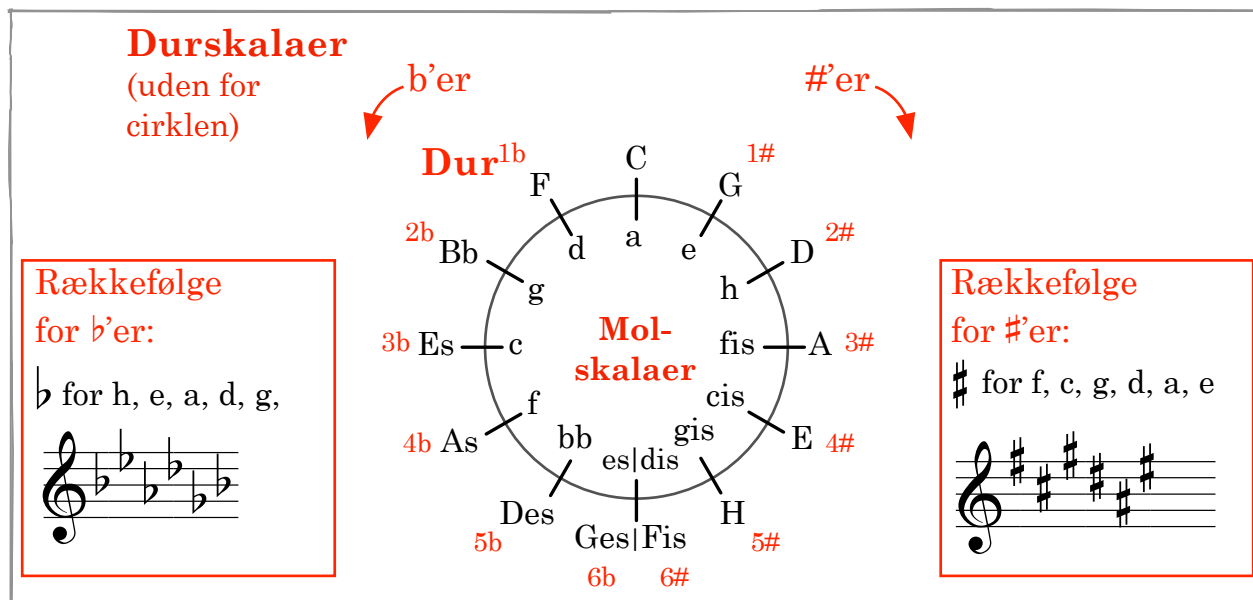
Kvintcirklen

Navn: _____

Man kan sætte tonearterne i rækkefølge efter antallet af fortegn:

Dur	Ges	Des	As	Es	Bb	F	C	G	D	A	E	H	Fis
Mol	es	bb	f	c	g	d	a	e	h	fis	cis	gis	dis

Ges og fis er enharmoniske toner, så man kan bøje denne række sammen til en cirkel:

Kvintcirklen er et huskeskema for sammenhængen mellem **dur/mol-tonearter og fortegn**. Kvintcirklen har sit navn fordi der er en kvint (fem skalatrin) mellem tonearterne i cirklen.

Der gælder:

- Øverst står C-dur med 0 fortegn. Der kommer et fortegn til, hver gang man går et skridt i cirklen: #’er med uret, b’er mod uret.
- Dur-tonearter står uden for cirklen, mol indeni.
- Der er både en **dur**-toneart og en **mol**-toneart med samme fortegn (som fx C-dur og A-mol).
- Rækkefølgen for fortegnene, fx h-e-a-d-g-c, finder man også i kvintcirklen

Faste fortegn

I en toneart sætter man faste fortegn i starten af hver linje i stedet for at sætte løse fortegn. De faste fortegn sættes efter nøglen i den rækkefølge, de kommer i kvintcirklen, og på den øverste mulige linje/mellemrum. Her fx E-dur/Cis-mol:

🎵 Skriv følgende skalaers faste fortegn op:

E-dur	As-dur	F-mol	D-dur
E-mol	A-mol	G-dur	Cis-mol

Intervaller og deres navne

Navn: _____

Interval er afstand mellem toner. I interval siger man, at **starttonen er første tone**, og så bruger man latinske ordenstal til at sige, hvilket nummer andre toner er i nodesystemet/skalaen i forhold til den første tone:

Så hvis man skal finde ud af hvad dette interval er:

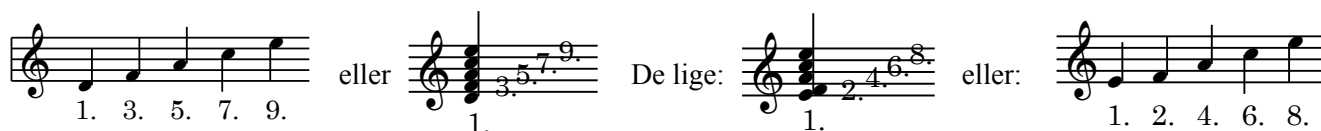

Så tæller man:

Aha, det den sidste tone var den **femte** fra starttonen, altså er intervallet en **kvint**.

En generel regel er, at **ulige** intervaller står på samme linje/mellemrum som **starttonen**, de **lige** står på det modsatte af starttonen. Så når man skal læse et interval kan man starte med at se på om det ligger på samme måde som starttonen eller ej:

🎵 Hvad hedder disse intervaller:

Der er **to størrelser trin i nodesystemet/de hvide tangenter**, nogle er 1 tangent, nogle er 2 tangenter store ($\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{1}$ tone). Dette betyder at intervallerne også findes i to størrelser. En oversigt over intervallerne:

Type	Udgave	Afstand i $\frac{1}{2}$ -toner/tangenter	Type	Udgave	Afstand i $\frac{1}{2}$ -toner/tangenter
Prim	Ren	0	Kvint	Formindsket (tritonus) Ren	6 7
Sekund	Lille Stor	1 2	Sekst	Lille Stor	8 9
Terts	Lille Stor	3 4	Septim	Lille Stor	10 11
Kvart	Ren Forstørret (Tritonus)	5 6	Oktav	Ren	12

Grunden til, at det ved de fleste intervaller hedder stor/lille, mens det hedder ren eller formindsket/forstørret ved kvart og kvint er, at der i en dur/mol-skala kun er ét sted, hvor kvarten eller kvinten ikke er ren. Man ser derfor de steder som en slags undtagelser (eller fejl: intervallet h-f kaldes **djævelens interval**, fordi det ødelægger systemet af rene kvinter/kvarter, og fordi det er svært at synge).

Store og små intervaller, prim, sekund, terts

Navn: _____

Oktav og prim. Med disse intervaller lander man på samme tone. Eksempel på melodier der starter med **prim**: Lille Peter Edderkop. Oktav: **Over the Rainbow** (omkvædet, »Somewhere...«).

Sekunder

Sekunder kan være store eller små, alt efter om der er 1 eller 2 tangenter mellem tonerne ($\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{1}$ tone).

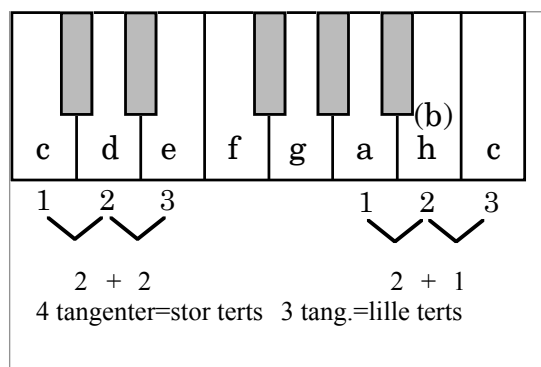
Eksempler: Stor sekund: Strangers in the Night. Lille sekund: Isn't she Lovely.

🎵 Opgave: Er der en lille (1 tangent) eller stor sekund (2 tangenter) mellem disse toner:

Tertser

Tertser er store eller små alt efter om der er 4 eller 3 tangenter imellem:

Eller: stor terts = 2 toner, lille terts = $1\frac{1}{2}$ tone. Eksempler:

Stor terts: Morning has Broken. Trinvist fra grundtone til stor terts: »Lille Peter Edderkop«

Mor- ning has bro- ken

Lille terts: Sound of Silence. Trinvist fra grundtone til lille terts: »Jeg har fanget mig en myg«.

Hel- lo dark- ness my old friend

🎵 Opgave: Er der en stor (4 tangenter) eller lille terts (3 tangenter) mellem disse toner:

🎵 Opgave: Skriv intervallet opad (eller nedad hvis du savner udfordring):

lille terts stor terts lille terts lille terts stor terts stor terts lille terts stor terts stor terts lille terts

Intervaller: kvart, kvint, sekst, septim m.m.

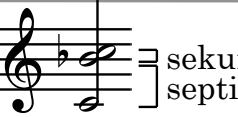
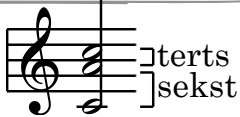
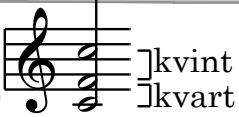
Kvart og kvint

Ren kvart, 5 tangenter: 	Forstørret kvart, 6 tangenter (tritonus, tre heltoner): 	Eksempel, ren kvart : »Dengang jeg drog af sted«: G
Ren kvint, 7 tangenter: 	Formindsket kvint, 6 tangenter (tritonus, tre heltoner): 	Ren kvint : »Der er et Yndigt Land«: D G

Her skal kort nævnes sekster, septimer, tritonus og intervaller over en oktav samt et par tips.

Sekst, septim

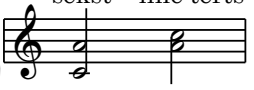
En måde finde ud af om intervaller over en kvint er store eller små er at se dem i forhold til oktav, altså at vende dem om. Det er nemlig sådan at kvart/kvint, terts/sekst og septim/sekund er samme interval, bare med den ene tone lagt en oktav om:

Derfor gælder det, at **hvis den ene er stor, er den anden lille – og omvendt.**

Et eksempel: Man skal se om denne sekst er stor eller lille. Man lægger den ene tone om:

sekst = lille terts

Aha, det gav en lille terts når man lagde intervallet om. Altså var seksten stor.

Melodier der starter med sekster og septimer:

Sekster: Stor sekst: En Yndig Og Frydefuld Sommertid. Lille sekst: Go Down Moses.

Septimer: Lille septim: There's a place for us (West Side Story). Stor septim: sjælden.

Intervaller over en oktav

Her nævnes bare de mest almindelige (der er også angivet hvor meget over en oktav intervallet er):

None Decim 11'er 13'er

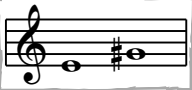

Oktav + sekund terts kvart sekst

11'eren hedder også undecim og 13'eren terts-decim. Talbetegnelserne kommer vi til at bruge ved nogle akkorder, så brug ikke for meget energi på at huske de latinske navne.

Tællereglen

Tællereglen: Når man skal skrive et interval skal man altid tælle og sætte noder først og bagefter evt. justere med fortegn. Et eksempel: en stor terts op fra E:

Intervallet må ikke noteres som følger, selv om as lydmæssigt er det samme som gis:

For e-as har ikke noget med en 1-2-3 = terts at gøre (e-as er en formindsket kvart). Altså: **Skriv altid det interval der snakkes om.**

Opgave i tone-, taktart og intervaller

Navn: _____

Skriv hvilken toneart og taktart disse sange står i, og hvad er det første interval:

Lille Peter Edderkop: Taktart: _____ Toneart: _____ Første interval: _____

C G C C G C

Lil- le Pe- ter Ed- der- kop krav- led' op ad mu- ren. Så kom reg- nen, skyl- led' Pe- ter ned.

C G F C C G C

Så kom so- len, tør- red' Pe- ters krop. Lil- le Pe- ter Ed- der- kop krav- led' at- ter op.

Love Me Tender/Aura Lee: Taktart: _____ Toneart: _____ Første interval: _____

G A⁷ D⁷ G G H⁷

Love me ten- der, love me sweet Ne- ver let me go Love me tend-der,
You have made my life com- plete And I love you so

Em G⁷ Cmaj⁷ Cm G G E⁷ A⁷ D⁷ G

love me true, All my dreams ful- fill. For my dar- ling, I love you And I al- ways will.

Back to Black: Taktart: _____ Toneart: _____ Første interval: _____

Dm Dm Gm Gm

We on- ly said good- bye with words, I died a hund- red times,

B^b B^b A A Dm

You go back to her and I go back to black.

Aha: Take on Me: Taktart: _____ Toneart: _____ Første interval: _____

A E/G[#] F[#]m D A E/G[#] F[#]m D A E/G[#] F[#]m D A

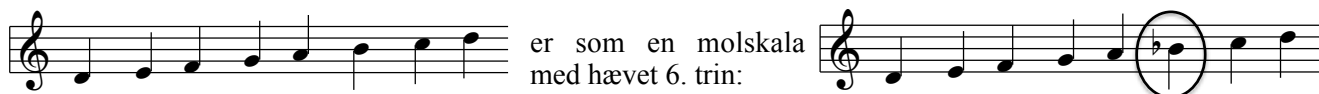
Take on me, Take on me. Take me on Take on me. I'll be gone In a day or Two.

Hvad kan man sige om ambitus (stemmeomfang) i »Take on me«?

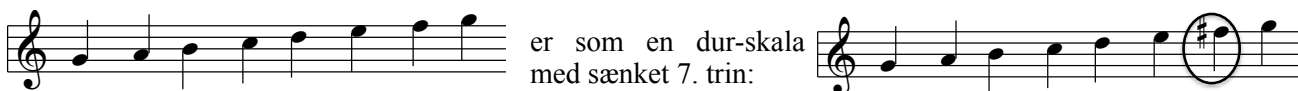
Modale skalaer

I dur- og mol-skalaerne brugte vi fx de hvide tangenter, og hvis c var grundtone, havde vi en durskala, og hvis a var grundtone var det en molskala. Enhver af de syv stamtøner kan være grundtone, og dermed kan man have syv forskellige skalaer. De vigtigste er:

Dorisk

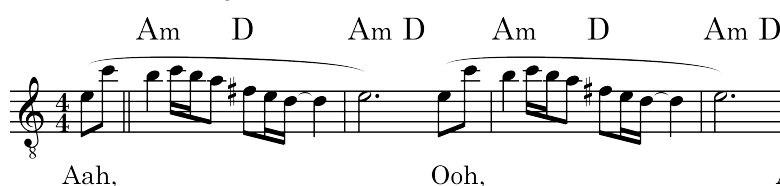

Mixolydisk

Dorisk – højt 6. trin

Dorisk med det høje 6. trin ift. mol ser man i Michael Jackson: »Earth Song«:

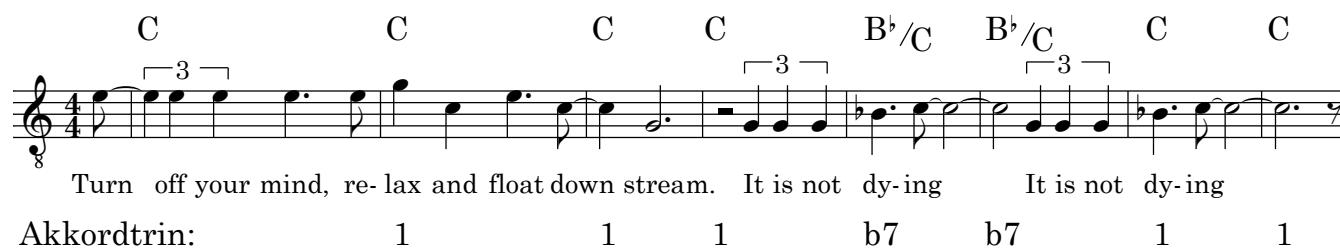

Læg mærke til at den doriske skala giver et hævet 6. trin, tonen fis, og dermed også en D-dur-akkord på trin 4, hvor man i mol ville have haft en molakkord (Dm). Af andre numre med den doriske Im-V-vending kan nævnes Tears for Fears: »Mad World«, The Doors: »Riders on the Storm«, »Peace Frog« og Santana: »Evil Ways«.

I jazz og rock er den modale skala også brugt, fx Miles Davis: »So What« (som startede en bølge af modaljazz). En del middelalder-, renæssance- og folkemusik er i dorisk, fx »Greensleeves«, »Scarborough Fair« og »What shall we do with the drunken sailor?«.

Mixolydisk – lavt 7. trin

Er som en durskala med lavt 7. trin. Meget brugt i folkemusik og rock, især den bluespåvirkede rock. Et eksempel, The Beatles: Tomorrow Never Knows:

Læg mærke til en typisk ting for mixolydiske rocknumre: akkorden på det lave 7. trin, Bb. Andre eksempler: Michael Jackson: »The Way You Make Me Feel«; The Drifters: »On Broadway«, The Doors: »L. A. Woman«.

De andre modale skalaer

Ionisk

Æolisk

Som dur og mol, men uden funktionsharmonik:

Frygisk

Lydisk

Lokrisk

Heavy bruger nogle gange den dystre frygiske skala, der har en vis middelalderlig klang.

Pentatone skalaer og blues

Pentatone skalaer

Pentatone skalaer er skalaer, der består af fem toner (penta betyder fem på græsk). Der findes to udbredte pentatone skalaer, dur-pentaton og molpentaton.

En dur-pentaton skala med c som grundtone består af disse toner. Tallene er de tilsvarende trin i en dur-skala:

En mol-pentaton skala med a som grundtone er:

Dur- og mol-pentaton er således parallelle skalaer ligesom dur- og mol-skalaer. Man kalder dem dur- og mol-pentatone skaler mere som huskeregel, de stammer ikke fra dur- og molskalaer.

De pentatone skalaer bruges i folkemusik, blues og rock, fx er »Evil Ways« og »Black Magic Woman« i mol-pentaton.

Se Bobby McFerrin demonstrere den pentatone skala: [youtube.com/watch?v=ne6tB2KiZuk](https://www.youtube.com/watch?v=ne6tB2KiZuk)

Blues

En bluesskala er som en mol-pentaton skala med en ekstra tone, en kromatisk tone mellem kvart og kvint:

Som man fx kan se i Michael Jacksons »Bad«:

Eller en C-bluesskala med dens blå toner

D-blues:

E-blues:

Opgaver: hvilke skalaer er disse riffs i:

The Beatles: Hey Bulldog:

Deep Purple: Smoke on the Water:

I blues kombineres denne skala med en dur-akkord, sammenstødet mellem akkordens dur-terts og bluesskalaens molterts er et vigtigt element i blues-»feelingen«:

A-blues-skala med lille terts:

A-dur-akkord med stor terts:

A7

Kombinationen med både dur- og molterts giver en #9-akkord:

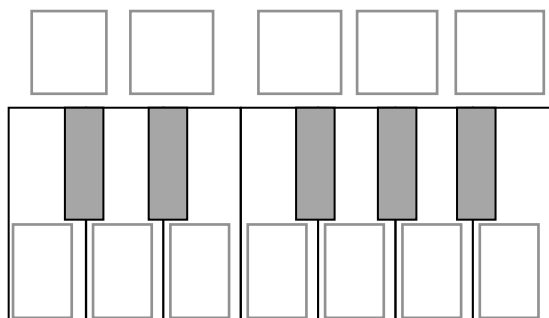
A7#9

Test, noder, akkorder, bas

Navn: _____

♫ Sæt venligst tonenavne på dette klaviatur:

Skriv på/over tangenterne eller skriv her:

De syv hvide tangenter hedder (fra venstre): _____

De sorte tangenter hedder: _____

♫ Skriv hvad noderne hedder:

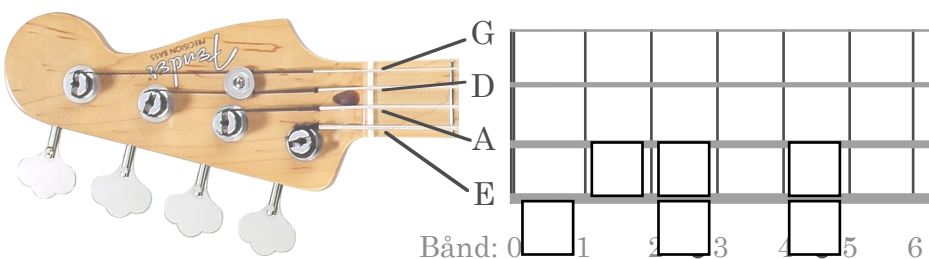
♫ Skriv hvad noderne hedder:

♫ Hvad hedder disse slagtojsinstrumenter:

♫ Skriv i firkanterne (eller i skemaet) hvad tonerne hedder på bassen (hint: et bånd er lig en tangent):

De markerede toner hedder (fra venstre):

A-strengen: _____

E-strengen: _____

♫ Sæt venligst becifringer (altså fx C, Cm, D, B $\flat$ og F $\sharp$ m som ovenover):

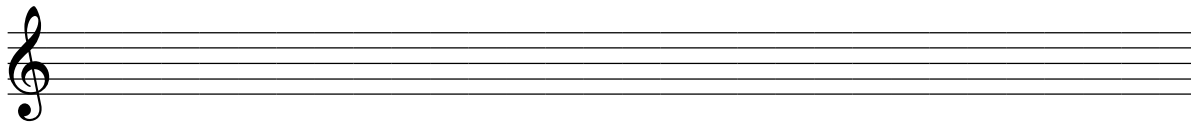
♪ Skriv venligst noderne:

f g d a h c e

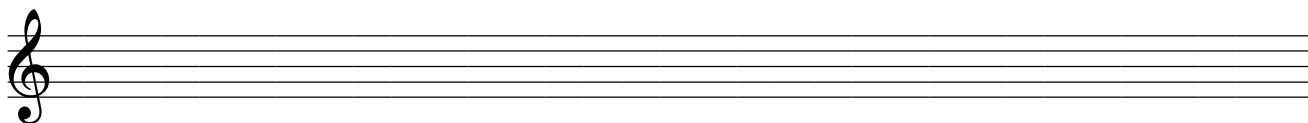
♪ Skriv noderne:

cis dis fis gis ais des es ges as h bb

♪ Skriv disse akkorder ned:

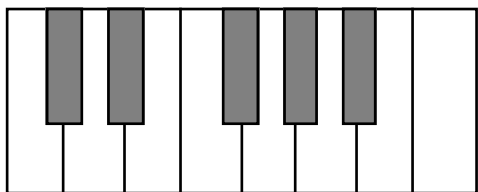
C Cm D Dm E Em F Fm Hm B $\flat$ F $\sharp$ m E $\flat$

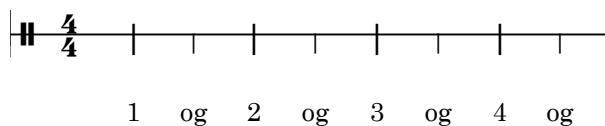
Nodetest

Navn: _____

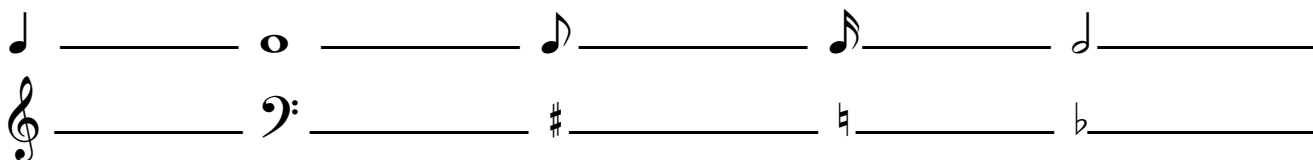
Hvad hedder tangenterne (også de sorte):

Skriv venligst en guirorytme ned:

Hvad er dette?:

Hvad hedder disse noder (hint: g ligger hvor g-nøglen snor sig om linjen, i f-nøglen ligger f i nøglens centrum):

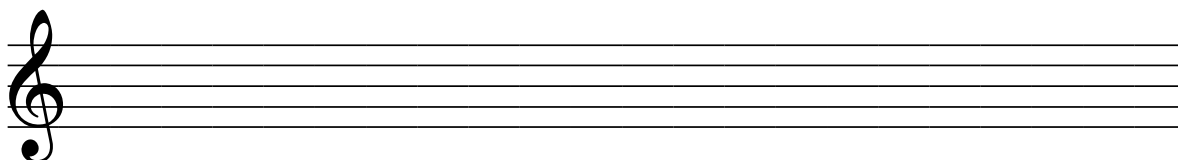

Hvad hedder disse akkorder (sæt becifring) (dur: 4-3 tangenter, mol: 3+4):

Skriv disse akkorder op:

G Gm Fm Dm E C⁷ Fmaj⁷ Am⁷

Hvad hedder disse skalaer:

1:

2:

3:

Hvad hedder disse tonearter:

Hvad hedder dominanten i A-dur:

Hvad er et interval: _____

Hvad hedder disse intervaller?

Test: Becifringer

Navn: _____

Hjælperregel: **Brug kvintcirklen.** Der er nemlig samme fortegn for en dur/mol-akkord som i den tilsvarende toneart (hvis der skal bruges fortegn for nogle af akkordens toner). Et eksempel: I Es-dur er der b for h, e og a. Hvis vi skal lave en Eb-akkord sætter vi et Es og derefter to noder i tertsafstand (for vi har jo at gøre med terts-opbyggede treklange):

Så ser vi på om der er fortegn for andre af akkordens toner
– ja, i Es-dur er der også b for h, akkordens kvint:

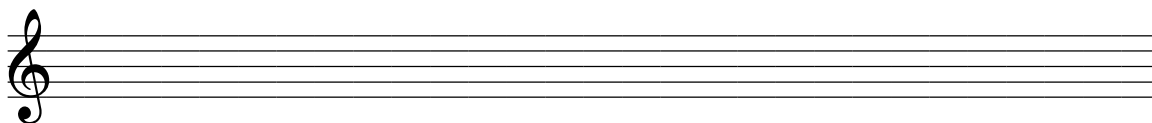

Hvis man går ud fra dur-akkorderne, så er mol-akkorder som dur med sænket terts, dim er som mol med sænket kvint, aug er som dur med hævet kvint.

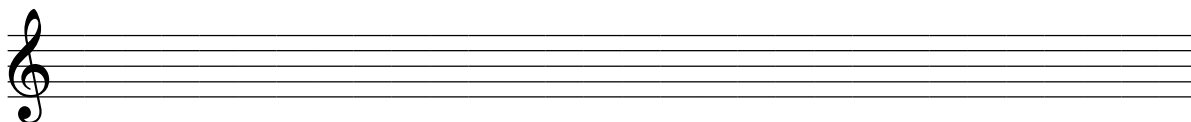
Man bruger generelt kun fortegn af én type, enten # eller b.

Skriv følgende akkorder op:

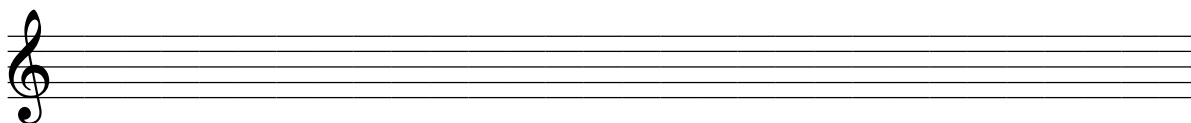
C Cm Cdim C^{aug} G G^m D D^m

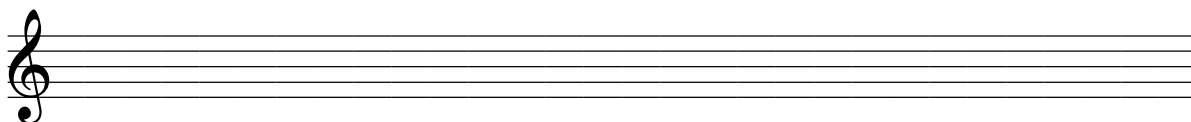
A A^m E E^m F[#] F^{#m} F F^m

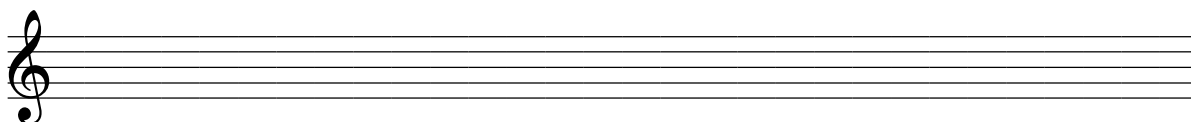
F^{dim} F^{aug} B^b B^{bm} E^b E^{bm} A^b A^{bm}

C/E G/H D/F[#] A/C[#] E/G[#] F/A B^b/D E^b/G

A^b/C C/G G/D D/A F/C B^b/F E^b/B^b A^b/E^s

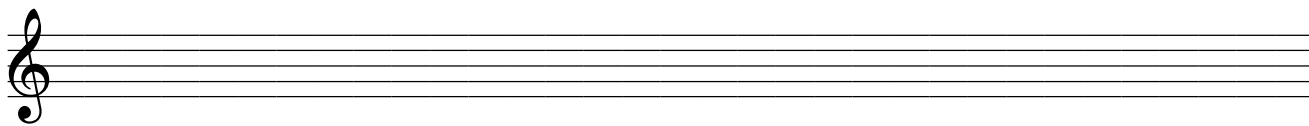

Test, basnøgle og firklange

Navn: _____

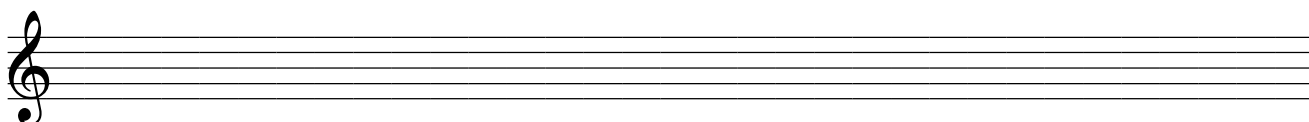
Skriv følgende akkorder op:

Cmaj7 Em7 Hm7 C7 A7 Am7 A7 Amaj7 Am6

Skriv disse akkorder op – grundtone i nederste system og resten i øverste:

C⁶ E7 Gm7 Bb7 F7 Dm7 D7 Dmaj7 Eb6

Sæt becifringer over denne sats (Thomas Morley: »Now is the gentle season«):

Diverse

Navn: _____

Let it Grow (Eric Clapton): Taktart: _____ Toneart: _____ Første interval: _____

